

Opis źródła:

Laudum sejmiku trockiego z 9 II 1780 r. Lauda to uchwały sejmikowe opisujące jego przebieg i efekty, podpisane przez kierującego sejmikiem marszałka oraz innych uczestników. Należały one do najczęściej wydawanych dokumentów sejmików Rzeczypospolitej, zwłaszcza w Koronie, ale często też na Litwie. W Wielkim Księstwie Litewskim w lutym odbywało się często kilka rodzajów sejmików, następujące jeden po drugim. Mogły one wydawać wspólne laudum. Po 1717 r. uprawnienia samorządowe sejmików zostały jednak mocno ograniczone, w wyniku zajmowały się one głównie wyborem przedstawicieli do organów centralnych.

Miejsca wydania:

Akta sejmiku trockiego z lat 1733-1795, wyd. M. Jusupović, P.P. Romaniuk, M. Gochna – w przygotowaniu

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Lietuvos Valstybės Istorijos Archyvas SA 5918, k. 410-411v

Tekst źródła:

My, senatorowie, dygnitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta i obywatele województwa trockiego oznajmujemy tym naszym gospodarskiego sejmikowania instrumentem, iż zachowując się *ad obloquentiam* praw ojczystych a *signanter* konstytucyi *coronationis* 1764 w roku terażniejszym 1780 na dzień pierwszy po gromnicach poniedziałkowych, to jest dzień 7 miesiąca *februarij* do miasta Jego Królewskiej Mości Trok, jako *ad solitum consiliorum locum* do zamku zwyczajnego obradom naszym zgromadziwszy się, za zagajeniem przez wielmożnego jegomość pana Józefa Piotra Eytmina, ciwona województwa trockiego, najpierwszego tegoż województwa trockiego urzędnika, za deputatów na następujące Trybunały Główne Wielkiego Księstwa Litewskiego wielmożnego jegomość pana Adama Turczynowicza, sędziego grodzkiego trockiego na kadencją wileńską, a zaś wielmożnego jegomość pana Antoniego Romera, starostę nowodworskiego na kadencją grodzieńską zgodnemi głasy obraliśmy i desygnowaliśmy. Po którym to takowym obraniu, ciż wielmożni ichmość panowie *novo electi* deputaci na dniu 8 *mensis et anni currentium ad sonantiam* zapisu^a rzeczonyj konstytucyi 1764 roku jurament rotą w konstytucyi 1726 opisaną w przytomności nas, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty i obywatelów województwa trockiego [410v] wykonali.

^a Słowo słabo czytelne.

Postquam subsecuta, post resignationem urzędu wojskostwa przez świętej pamięci wielmożnego jegomości pana Jerzego Żeromskiego, wojskiego trockiego, tenże urząd wojskostwa *intuitu* przywileju Najjaśniejszego Króla Jegomości Pana Naszego Miłościwego wielmożny jegomość pan Stefan Alojzy Wazgird, rotmistrz trocki zasiadł. Podobnym że sposobem, *post liberam resignationem* przez wielmożnego jegomości pana Antoniego Karola Hryniewicza, podczaszego i sędziego grodzkiego województwa trockiego urzędu aktualnego rotmistrzostwa tegoż województwa trockiego tenże urząd wielmożny jegomość pan Józef Nawsuć, starosta wikszeniański *intuitu* osobliwszego od nas, urzędników temuż jegomości konferowanego kredensu objął i zasiadł.

Widząc zatem nie odbitą i konieczną potrzebę dla ocalenia i należytej konserwy tak aktów ziemskich, jako też grodzkich prześwietnego województwa naszego, pewnego na archiwa miejsca, a założonego i przyjętego na się przez ichmościów księży dominikanów trockich *ad praesens* w zamku mieszkających obowiązku, ponieważ ciż ichmościowie księża dominikanie troccy archiwum na akta ziemskie i grodzkie *cum omni commoditate* rezydencyi dla ichmość panów regentów ziemskich i grodzkich, tudzież więżę cywilną *et in fundo proprio sumptu* erygować zobowiązali się i, ponieważ już z dawniejszych uchwał województwa trockiego na archiwum przez obywatelów składanych *certum quantum* na takową erekcją gotowej sumy już ichmościowie księża dominikanie troccy do rąk swoich odebrali, a archiwum dotychczas dostatecznie nie wyreperowali, przez co za dosyć obowiązkowi swojemu nie uczynili, przeto my, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta i obywatele województwa trockiego, aby ichmościowie księża dominikanie troccy archiwum w zamku tutejszym *in spatio trigenni* na akta ziemskie i grodzkie, *cum commoditate* rezydencyi dla ichmość panów regentów ziemskich i grodzkich oraz więże cywilną *et in fundo* dopełniając tenże obowiązek swój, wyerygowali i wyreperowali, jak najuroczyściej obligujemy i baczość tego wszystkiego wielmożnych ichmość panom Skarzyńskiemu, budowniczemu trockiemu i Wawrzyńcowi Odyńcowi, skarbnikowi rzeczyckiemu polecamy, którzy to ichmościowie *fixum locum*, gdzie *commodus* na kancelarię i archiwum w zamku Jego Królewskiej Mości trockim miejsce być może [411] odebrać *et calculum* z ichmościami księżmi dominikanami z wziętych przez tychże ichmościów pieniędzy uczynić obowiązani pozostaną.

Mając też wzgląd na współobywatela i kompatriotę naszego, wielmożnego jegomości pana Hilarego Nornickiego, pisarzewicza skarbowego Wielkiego Księstwa Litewskiego z własnej substancyi i majątku wyzutego *ducti amore charitativo* i rodowitością samej krwi szlacheckiej, temuż wielmożnemu jegomości panu Nornickiemu, pisarzewiczowi litewskiemu z dymu po groszy cztery, tak na ratę terażniejszą marcową, jako też na przyszłą, septembrową naznaczamy i uchwalamy, które to *censum*, ażeby wielmożny jegomość pan egzaktor podatków skarbu Rzeczypospolitej Wielkiego Księstwa Litewskiego przy importancyi od województwa naszego tejże Rzeczypospolitej należącej wybierał, obligujemy.

In crastinum zaś, to jest dnia 9 *eorundem*, jako w czasie przyzwoitym *in ordine* elekcji wakującego pisarstwa ziemskiego trockiego *post fata* wielmożnego jegomości pana Stanisława Paszkiewicza, pisarza ziemskiego tegoż województwa trockiego za zagajeniem także przez wielmożnego jegomości pana ciwona trockiego i za podaniem *ad hanc functionem* kandydatów, jednomyślnie, zgodnie, bez^b żadnej kontradycji, na miejsce tegoż w Bogu zesłego wielmożnego jegomości pana Paszkiewicza, wielmożnego jegomości pana Adama Turczynowicza, sędziego grodzkiego trockiego obraliśmy i osobliwszym kredensem naszym na wspomniane wakujące pisarstwo ziemskie trockie temuż jegomości od nas konferowanym i wydanym autoryzowaliśmy.

A, jako niniejszy porządek sejmikowania naszego gospodarskiego uczyniliśmy, tak ten instrument rękoma naszymi podpisujemy.

Datum w Trokach na zamku, roku 1780 miesiąca *februaryi* 9 dnia.

Józef Piotr Eytmin, ciwon i sejmików gromnicznego, gospodarskiego i elekcyjnego woj. tr. dyrektor; Stefan Dominik Romer, podkomorzy woj. tr.; Onufry Lacki, chorąży woj. tr.; Jan Romer, [411v] sędzia ziem. prezydujący woj. tr.; Józef Eustachy Sienkiewicz, sędzia ziem. woj. tr.; Franciszek de Raes, sędzia gr. tr., pułkownik usarski; Leon Tański, starosta buryski; Michał Tański, strażnik woj. smoleńskiego; Rafał Bienkuński, komornik woj. tr.; Andrzej Eynarowicz; Antoni Antoniewicz; Wincenty Eynarowicz; Jan Leszczyński, komornik woj. tr. i pow. mozyrskiego; Andrzej Olechnowicz; Jerzy Jachimowicz; Thadeusz Jasudowicz; Antoni Chojecki; Franciszek Hryniewicz; Jan Gutowski, czeszn[ik] wilkomierski; Antoni Żukowski; Józef Talatowicz, mostowniczy woj. tr.; Ludwik Niekrasz; Bartłomiej Niekrasz; Józef Szuszewicz; Kazimierz Adamowicz; Antoni Adamowicz; Jakub Połukord; Antoni Talatowicz; Kazimierz Kurmin; Marcin Łukaszewicz; Adam Zacharewicz; Leon Rondonański.

Słowniczek pojęć:

ad hanc functionem – do tej funkcji

ad obloquentia – według brzmienia

ad praesens – do teraz

ad solitum consiliorum locum – do zwyczajnego miejsca obrad

ad sonantiam – według brzmienia

census - podatek

certum quantum - pewna ilość

commodus - stosowny

coronationis - koronacyjnego

cum omni commoditate – ze wszystkimi wygodami, udogodnieniami

^b Słowo nieczytelne.

datum - datowane
desygnować - przeznaczyć
ducti amore charitativo – wiedzeni miłością dobroczynności
Eorundem - tychże
et - i
februaryi – luty
fixum locum - zapewnić miejsce
In crastinum - nazajutrz
in fundo – finansując
in ordine – według porządku
in spatio trigenni - w ciągu trzydziestu lat
intuitu – ze względu
jurament – przysięga
konferować – ofiarować
konserwa – zachowanie
kontradykcja – sprzeciw
kredens – uwierzytelnienie
mensis et anni currentium – miesiąca i roku bieżącego
novo electi – nowo wybrani
post fata – po śmierci
post liberam resignationem – po dobrowolnej rezygnacji
post resignationem – po rezygnacji
postquam subsecuta – po czym kontynuowana
proprio sumptu – z własnych środków
signanter - wyraźnie, według znaku

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i średniej (poziom podstawowy):

- 1.Kto uczestniczył w sejmiku?
- 2.Gdzie odbywał się sejmik?
- 3.Czym zajmował się sejmik?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

- 1.Jakie były rodzaje sejmiku?
- 2.Zgodnie z jakim prawem odbywał się sejmik?
- 3.Kiedy odbywał się sejmik?

4. Kto zagajał sejmik?
5. W jaki sposób wyznaczano urzędników lokalnych?
6. Gdzie przechowywano akta urzędowe?
7. W jakim celu sejmik mógł uchwalać podatki?

Wskazówki:

Należy pamiętać, że sejmiki były organami niejednolitymi, w Koronie kształtującymi się w dużej mierze samoczynnie, a na Litwie wprowadzone na wzór koronny. Ich skład, lokalizacja, termin i długość były różne zależnie od obszaru gdzie się odbywały, zmieniały się też w czasie. Również uprawnienia sejmików stopniowo się rozszerzały, a w 1717 zostały zawężone, aż do reform Sejmu Wielkiego.

Literatura pomocnicza:

Kriegseisen W., *Sejmiki Rzeczypospolitej szlacheckiej w XVII i XVIII wieku*, Warszawa 1991.
Rachuba A., *Wielkie Księstwo Litewskie w systemie parlamentarnym Rzeczypospolitej w latach 1569-1763*, Warszawa 2002.

Najważniejsze cezury:

- XIV – początki sejmików polskich
- 1565 – wprowadzenie sejmików na Litwie
- 1717 organicznie samorządu sejmikowego
- 1764 – reforma porządkująca funkcjonowanie sejmików

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Monika Jusupović